

მეთოდოლოგია Methodic of Teaching

ქართულის, როგორც უცხო ენის სახელმძღვანელოების შემოწმებისთვის ქართულის სახელმძღვანელოების წერა

ნანა შავთვალაძე

საქართველოს უნივერსიტეტი

nana_shavtvaladze@yahoo.com

ქართულის, როგორც უცხო ენისადმი ინტერესი ამ საუკუნიდან განსაკუთრებით აღინიშნება. რა თქმა უნდა, ადრეც იყო ინტერესი ამ განსაკუთრებული ენის შესწავლისა. ამიტომაც იყო ქართული ენის შესასწავლი სახელმძღვანელოები გამოცემული. სულ ორიოდე დეკადაა, რაც ქართულ ენაზე საუბრით ბევრი უცხოელი დაინტერესდა. ეს მიდგომა მაინც განსხვავდება ქართულის, როგორც მეორე ენის შესასწავლი ფორმატისგან.

ამ ბოლო პერიოდში რამდენიმე სახელმძღვანელო დაიბეჭდა. უდიდესი შრომაა სახელმძღვანელოს შექმნა, თან ქართული ენისა. უცხო ენის შესასწავლი სახელმძღვანელოები მრავალია, უკვე გამოცდილი და შედეგზე ორიენტირებული. ინტერნეტსაშუალებებით ყველა სიახლისა და ახალი მიდგომების აღმოჩენა, მსოფლიო რიტმისთვის ფეხის აწყობა, აღარაა პრობლემა. სხვადასხვა ენის შესასწავლი მასალის გაცნობისას ბევრ ავტორს გაუჩნდა სურვილი, ირწმუნა საკუთარი თავისა, რომ შეექმნა „ქართულის, როგორც უცხო ენის“ სახელმძღვანელო. ყველა ავტორს განსხვავებული მიდგომა აქვს. დღეს უკვე არჩევანიც და ასპარეზიც დიდია. უცხო ენის შესასწავლი მიდგომები, სწავლების გზა, გამოყენებული მეთოდები, სტრატეგიები, ხერხები, შესაძლებელია, რაღაც კუთხით გამოყენებული იყოს, მაგრამ აუცილებელი გასათვალისწინებელია ქართული ენის სტრუქტურა და მეთოდური ბადა. სხვა შემთხვევაში, შედეგი მიუღწეველი იქნება.

ავტორები აქამდე დონის დასადგენად მხოლოდ 2006 წელს მარია ოძელის ხელმძღვანელობით გამოცემულ „ქართული ენის ფლორის დონების აღწერილობას“ იყენებდნენ.

ძლიერ სასიხარულოა, რომ 2020 წლის 30 ივნისს საქართველოს პარლამენტმა მიიღო დადგენილება №394 ქართული სალიტერატურო ენის ნორმების დამტკიცების შესახებ. დანართი 4. ქართული ენის ფლორის დონების ზოგადი აღწერილობაა.

ეს ოფიციალური დოკუმენტი დიდ იმედს იძლევა; ის ახლა უკვე ქართული ენის შეფასებისას ინდიკატორებისა და მტკიცებულებების საყრდენია; მისი საშუალებით შესაძლებელია მასალების, სახელმძღვანელოების, სწავლის შედეგების შესაბამისობის დადგენა ენის ფლორის დონებთან.

მთავარია, სახელმძღვანელოს კონკრეტული მიზნის განსაზღვრა; სწავლების გზის ასახვა; ლოგიკურად დალაგება; თითოეული საკითხის სტრუქტურულად გაწერა; მეთოდური ბმის უზრუნველყოფა; მარტივიდან რთულისკენ სტრატეგიის დაცვა, ლექსიკის მიზნობრივად დალაგება და ა.შ.

ქართული ენის შემსწავლელს არჩევანი დიდი აქვს, შეუძლია ინტერნეტსივრცეში ატვირთული უფასო სახელმძღვანელოებით სწავლა და სხვადასხვა ავტორის მიერ დაბეჭდილი წიგნებითაც. ასევე, ბევრი ქართული ენისა და ლიტერატურის ფილოლოგი თუ არაფილოლოგი, სხვადასხვა უცხო ენის მასწავლებელი ასწავლის ქართულს, როგორც უცხო ენას. მათთვისაც ძალიან მნიშვნელოვანია სახელმძღვანელოს შერჩევა, რომ სწავლების პროცესი მიზნობრივი იყოს და მათ გზადაგზა არ მოუწიოთ დროის დახარჯვა კონკრეტული მასალის მომზადებისთვის. როგორ უნდა შეარჩიონ სასწავლო პროგრამა, სახელმძღვანელო ან როგორ უნდა მიხედნენ რომელი წიგნი გამოადგებათ? ეს რთული პროცესია, მაგრამ შედეგზე გასასვლელად გადამწყვეტი.

სახელმძღვანელოს შეფასებისას უნდა აღვწეროთ წიგნი, საკუთარ თავთან შევჯერდეთ და გამოვყოთ კრიტერიუმები; შეფასებისთვის უმნიშვნელოვანესია ფოკუსირებადი კითხვები; ახლა უკვე შესაძლებელია ჩვენი ხედვის მტკიცებულებით დადასტურება.

საკვანძო სიტყვები: სახელმძღვანელო ქართულის შემსწავლეთათვის, ქართული - მეორე ენა

ქართულის, როგორც უცხო ენისადმი ინტერესი ამ საუკუნიდან განსაკუთრებით აღინიშნება. რა თქმა უნდა, ადრეც იყო ინტერესი ამ განსაკუთრებული ენის შესწავლისა. ამიტომაც იყო ქართული ენის შესასწავლი სახელმძღვანელოები გამოცემული. სულ ორიოდ დეკადაა, რაც ქართულ ენაზე საუბრით ბევრი უცხოელი დაინტერესდა. ეს მიდგომა განსხვავდება ქართულის, როგორც მეორე ენის შესასწავლი ფორმატისგან.

ამ ბოლო პერიოდში რამდენიმე სახელმძღვანელო დაიბეჭდა. უდიდესი შრომაა სახელმძღვანელოს შექმნა, თან ქართული ენისა. უცხო ენის შესასწავლი სახელმძღვანელოები მრავალია, უკვე გამოცდილი და შედეგზე ორიენტირებული. ინტერნეტსაშუალებებით ყველა სიახლისა და ახალი მიდგომების აღმოჩენა, მსოფლიო რიტმისთვის ფეხის აწყობა, აღარაა პრობლემა. სხვადასხვა ენის შესასწავლი მასალის გაცნობისას ბევრ ავტორს გაუჩნდა სურვილი, ირწმუნა საკუთარი თავისა, რომ შეექმნა „ქართულის, როგორც უცხო ენის“ სახელმძღვანელო. ყველა ავტორს განსხვავებული მიდგომა აქვს. დღეს უკვე არჩევანიც და ასპარეზიც დიდაა. უცხო ენის შესასწავლი მიდგომები, სწავლების გზა, გამოყენებული მეთოდები, სტრატეგიები, ხერხები, შესაძლებელია, რაღაც კუთხით გამოყენებული იყოს, მაგრამ აუცილებელია გათვალისწინებული იყოს ქართული ენის სტრუქტურა, გათვალისწინებული იყოს მეთოდური ბადა. სხვა შემთხვევაში, შედეგი მიუღწეველი იქნება.

ავტორები აქამდე დონის დასადგენად მხოლოდ 2006 წელს მარია ოძელის ხელმძღვანელობით გამოცემულ „ქართული ენის ფლობის დონეების აღწერილობას“ იყენებდნენ.

ძლიერ სასიხარულოა, რომ 2020 წლის 30 ივნისს საქართველოს პარლამენტმა მიიღო დადგენილება №394 ქართული სალიტერატურო ენის ნორმების დამტკიცების შესახებ. დანართი 4. ქართული ენის ფლობის დონეების ზოგადი აღწერილობაა: „ქართული ენის ფლობის დონეების ზოგადი აღწერილობა მოიცავს იმ კრიტერიუმთა ერთობლიობას, რომლითაც განისაზღვრება ქართული ენის ფლობა მოსმენის, კითხვის, მეტყველებისა და წერის შესაბამისი დონის მიხედვით. დოკუმენტი შესრულებულია ენათა სწავლის, სწავლებისა და შეფასების

რეკომენდაციათა საერთო ევროპული ჩარჩოს ექვსდონიანი სისტემის – A1, A2, B1, B2, C1, C 2 –საფუძველზე. დოკუმენტის მიზანია, ქართული ენის სწავლის, სწავლებისა და შეფასების ერთიანი, უნიფიცირებული სისტემის დანერგვა. ქართული ენის ფლობის დონეების ზოგადი აღწერილობა სავალდებულოა ქართული ენის სწავლის, სწავლებისა და შეფასების კანონმდებლობით განსაზღვრულ ყველა შემთხვევაში“.

ეს ოფიციალური დოკუმენტი დიდ იმედს იძლევა; ის ახლა უკვე ქართული ენის შეფასებისას ინდიკატორებისა და მტკიცებულებების საყრდენია; მისი საშუალებით შესაძლებელია მასალების, სახელმძღვანელოების, სწავლის შედეგების შესაბამისობის დადგენა ენის ფლობის დონეებთან.

მთავარია, სახელმძღვანელოს კონკრეტული მიზნის განსაზღვრა; სწავლების გზის ასახვა; ლოგიკურად დალაგება; თითოეული საკითხის სტრუქტურულად გაწერა; მეთოდური ბმის უზრუნველყოფა; მარტივიდან რთულისკენ სტრატეგიის დაცვა, ლექსიკის მიზნობრივად დალაგება და ა.შ.

ქართული ენის შემსწავლელს არჩევანი დიდი აქვს, შეუძლია ინტერნეტსივრცეში ატვირთული უფასო სახელმძღვანელოებით სწავლა და სხვადასხვა ავტორის მიერ დაბეჭდილი წიგნებითაც. ასევე, ბევრი ქართული ენისა და ლიტერატურის ფილოლოგი თუ არაფილოლოგი, სხვადასხვა უცხო ენის მასწავლებელი ასწავლის ქართულს, როგორც უცხო ენას. მათთვისაც ძალიან მნიშვნელოვანია სახელმძღვანელოს შერჩევა, რომ სწავლების პროცესი მიზნობრივი იყოს და მათ გზადაგზა არ მოუწიოთ დროის დახარჯვა კონკრეტული მასალის მოძიებისთვის. როგორ უნდა შეარჩიონ სასწავლო პროგრამა, სახელმძღვანელო ან როგორ უნდა მიხვდნენ რომელი წიგნი გამოადგებათ? ეს რთული პროცესია, მაგრამ შედეგზე გასასვლელად გადაწყვეტი.

სახელმძღვანელოს შეფასებისას უნდა აღვწეროთ წიგნი, საკუთარ თავთან შევჯერდეთ და გამოვყოთ კრიტერიუმები; შეფასებისთვის უმნიშვნელოვანესია ფოკუსირებადი კითხვები; ახლა უკვე შესაძლებელია ჩვენი ხედვის მტკიცებულებით დადასტურება. მთავარი კრიტერიუმებია: მიზანი; შესაბამისობა; მეთოდოლოგია; სტრუქტურა და ორგანიზება; გამოკითხვა და ინტერვიუები. მაგალითად,

აღწერილობა/კრიტერიუმები	შეფასების კითხვები	ინდიკატორი/მტკიცებულებები
მიზანი	• შესაბამისია ენობრივი ფლობის დონებთან?	საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 20 ივნისი;
	• რის მიღწევას ისახავს სახელმძღვანელო მიზნად?	დადგენილება # 394/დანართი
	• რამდენად არის გამოვლენილი მისი სწავლის შედეგები?	ქართული ენის ფლობის დონების ზოგადი აღწერილობა

აღწერილობაში მნიშვნელოვანია გამოვლინდეს მიზნის გარდა შესაბამისობა სახელმძღვანელოს პროგრამასთან, სილაბუსთან, სასწავლო გეგმასთან, შეფასების კრიტერიუმებთან, მეთოდურ ჩარჩოსთან. სახელმძღვანელოები შედგება ტექსტისგან, გრამატიკული მასალისგან, ლექსიკისგან, სხვადასხვა სავარჯიშოსგან, მათ შორის მოსასმენისგან.

შესაბამისობის დასადგენად სასურველი იქნება შემდეგი ფოკუსირებადი კითხვების დასმა:

შესაბამისობა:

- როგორია პროგრამის შესაბამისობა?
- სასწავლო მასალა ენობრივად გამართულია?

- სილაბუსთან შესაბამისობა?
- რომელ სასწავლო გეგმაზეა დაყრდნობილი სასწავლო მასალა?
- რომელ სასწავლო გეგმაზეა დაყრდნობილი სახელმძღვანელო?
- სილაბუსი ადეკვატურია თუ საჭიროა საკითხების დამატება? (გრამატიკა/ლექსიკა/აქტივობები).

მეთოდოლოგია ისეთი მიდგომაა, რომ საჭიროა, ჯერ ფართო ხედვით დადგენა და შემდეგ მასალის თითოეული საკითხის მიხედვით. სასურველი იქნება შემდეგი ფოკუსირებადი კითხვების დასმა და ამ სახით შემოწმება:

მეთოდოლოგია - ზოგადად:

- რა მეთოდოლოგიას ემყარება სახელმძღვანელო?
- პედაგოგიური მიდგომა მკაცრია?
- ენობრივად შინაარსის გადმოცემის საშუალებები რთულია?
- რამდენად შესაბამისია შინაარსი?
- რამდენად ავთენტური, აქტუალური და მისადაგებულია საკითხები?
- დაცულია ზოგადად თანამიმდევრობა?
- გამოყენებულია სტრატეგია - მარტივიდან რთულისკენ?
- არის გათვალისწინებული ინდივიდუალური და ჯგუფური დავალებები?
- ტექსტები/აქტივობები/დავალებები იძლევა ტექსტების მრავალმხრივად დამუშავების შესაძლებლობას?

• უწყობს ხელს ზეპირმეტყველების, კითხვისა და წერის უნარების თანამიმდევრულად განვითარებას?

მეთოდოლოგია - სახელმძღვანელო/მოსწავლის წიგნი/ტექსტი

• ტექსტების (მათ შორის, სავარჯიშოებისა და დავალებების პირობების) ენობრივი აგებულება ხელს უწყობს სააზროვნო პროცესების წარმართვას?

• გამოყოფილია სათაურები, ქვესათაურები; გამოკვეთილია ტექსტის საკვანძო ცნებები, ძირითადი იდეები/საკითხები?

• ტექსტის აზრობრივად შეკრული მონაკვეთები დაყოფილია აბზაცებად; თვალსაჩინოა აბზაცებს/ტექსტის ცალკეულ ნაწილებს შორის არსებული ქრონოლოგიური, მიზეზშედეგობრივი და სხვა ლოგიკური კავშირები?

- განსაზღვრულია უცხო სიტყვათა რაოდენობა?
- გამოყენებულია საჭირო და შესაბამისი სიტყვები?
- დასმულია სირთულის შესაბამისი დონე? მოცულობა?

- მისადაგებულია თემის მოცულობა?
- ზუსტია მოცემულ ტექსტში სიტყვის რაოდენობის შესაბამისობა დონესთან?
- ესადაგება ენობრივი ფლობის მოდელს მოცემული გრამატიკული ჩარჩოს დონე?
- გრამატიკული საკითხები მოწოდებულია მარტივად, თანდართული პრაქტიკული სავარჯიშოებითა და აქტივობებით?

- უწყობს ხელს ენობრივი ცოდნის ფუნქციურად გამოყენების უნარების გამომუშავებას?
  - როგორ არის წარმოდგენილი თითოეული სიახლე? სწავლების რომელი გზით?
- ინდუქცია/დედუქცია?

- როგორია გააქტიურების ხარისხის მაჩვენებელი?
- როგორ ხდება გრამატიკული ცოდნის გამოყენება სავარჯიშოებში? კომუნიკაციაში?
- ექვემდებარება ტექსტის სტილი და სინტაქსური სტრუქტურა დონეს?
- ახლავს ტექსტს წინა მოსამზადებელი და შემდგომ დასამუშავებელი ტექსტის გაგებაზე ორიენტირებული სამუშაოები?

- არის კავშირი ტექსტში მოცემულ მასალასა და შემდეგ დამუშავებულ სავარჯიშოებში?
- დაცულია სპირალური პროგრესით უკუგება?

მეთოდოლოგია - სასწავლო მასალა/გრამატიკა

- ესადაგება ენობრივი ფლობის მოდელს მოცემული გრამატიკული ჩარჩოს დონე?
- გრამატიკული საკითხები მოწოდებულია მარტივად, თანდართული პრაქტიკული სავარჯიშოებითა და აქტივობებით?

- უწყობს ხელს ენობრივი ცოდნის ფუნქციურად გამოყენების უნარების გამომუშავებას?
  - როგორ არის წარმოდგენილი თითოეული სიახლე? სწავლების რომელი გზით?
- ინდუქცია/დედუქცია?

- როგორია გააქტიურების ხარისხის მაჩვენებელი?
- როგორ ხდება გრამატიკული ცოდნის გამოყენება სავარჯიშოებში? კომუნიკაციაში?
- განსაზღვრულია შესაბამის დონეზე გრამატიკული კომპეტენცია: გრამატიკის, ლექსიკის, მორფოლოგიის, სინტაქსის, სემანტიკისა და მორფოლოგიისა?

მეთოდოლოგია - სასწავლო მასალა/მოსასმენი

- ესადაგება მოცემული მოსასმენი ენობრივი ფლობის დონეს?
- როგორია მოსასმენის ხანგრძლივობა?
- დაცულია პაუზები?
- როგორია მასალის ავთენტურობის ხარისხი?
- გამოყენებულია სოციოლინგვისტური კომპეტენციის საშუალებები?

• განსაზღვრულია სტრატეგიული კომპეტენცია: ცოდნა იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა გადავლახოთ პრობლემები, როდესაც კომუნიკაციის სირთულეებს ვაწყდებით?

• როგორ, რა სახის სავარჯიშოებით მუშავდება მოსასმენი?

• გაგების დონეები (იდეის გაგება; ამბის შესახებ ზოგადი ინფორმაცია; დეტალების აღნიშვნა; კონკრეტული) დაცულია?

მეთოდოლოგია - სასწავლო მასალა/შეფასება

• ტესტის შედგენილობა ამოწმებს მიღებულ ცოდნას?

• გათვლილია მახსოვრობაზე?

• ამოწმებს გრამატიკულსა და ლექსიკურ ცოდნას?

• ამოწმებს სიტყვის რეპროდუცირებას?

მნიშვნელობის გაგებას?

• იყენებს სინონიმებსა და ანტონიმებს?

• ტესტის მიხედვით შეუძლია სიტყვის, ფრაზეოლოგიური ერთეულის გაგება?

• შეუძლია ლექსიკური და გრამატიკული ერთეულების გამოყენება პრაქტიკაში?

• მოცემულია ტექსტის გაგების სავარჯიშოები?

• ევალებათ სტუდენტებს სხვადასხვა გრამატიკული შეცდომის გასწორება კონტექსტის მიხედვით?

• ევალება შემსწავლელს გრამატიკული კონკრეტული საკითხისადმი ცოდნის გამოვლენა?

• შეუძლია გრამატიკული და ლექსიკური ერთეულის ანალიზი კონტექსტის მიხედვით?

• გამოყენებულია დახურული კითხვები - ჭეშმარიტი და მცდარი პასუხებისთვის?

• ღია კითხვებით დასტურდება ნასწავლი მასალის შემოწმება?

• გამოყენებულია წერის კომპონენტი?

თუკი განსაზღვრული იქნება შესაბამისობა სასწავლო მიზანსა და შედეგს შორის, დამუშავებული მეთოდური ზოგადი და კონკრეტული ჩარჩო, მნიშვნელოვანია, სტრუქტურისა და ორგანიზების შემოწმება, რაც ფაქტობრივად, ხელს უწყობს და დიდწილად განაპირობებს სასწავლო მასალით, სახელმძღვანელოებით სწავლების შედეგზე გასვლას.

სტრუქტურა და ორგანიზება

• სახელმძღვანელო როგორ არის აგებული? ორგანიზებული?

• გამოყოფილია თავები? აბზაცები?

• დაცულია ვიზუალური განლაგება?

- გათვალისწინებულია მეთოდური ხედვა სახელმძღვანელოს აგებისა?
- ნათლად არის განსაზღვრული თითოეული საქმიანობის, ერთეულის მიზანი?
- ნათელია სტრუქტურული ერთეულები(თავი, პარაგრაფი, თემატური ბლოკი, შეჯამება და ა.შ.)?
- გასაგებია გამოყოფილია პირობითი ნიშნები, რომლებიც ხელს უწყობენ შინაარსისა და სტრუქტურის წარმოჩენასა და უკეთ აღქმას, გააზრებას?
- ნათელია თუ არა თითოეული ერთეულის თანამიმდევრობა?
- ორგანიზებულია, აშკარაა დასაწყისიდან დასრულებამდე განვითარების ხაზი - მარტივიდან რთულისკენ?

ქართულის, როგორც უცხო ენის სახელმძღვანელოები აგებულია სხვადასხვა პრინციპით; თუ რომელია უპირატესი, განსაზღვრება ზემოჩამოთვლილი შემოწმების საფუძველზე. რა თქმა უნდა, თუ ავტორი მუდმივად მუშაობს და ყოველი გამოცემისთვის აახლებს მიდგომებს, ითვალისწინებს სტუდენტთა შეხედულებებს, შენიშვნებს, რჩევებს, იმ სახელმძღვანელოს გაუმართლა და დამკვიდრდა საგანმანათლებლო სივრცეში. მოგეხსენებათ, წიგნებსაც თავიანთი ბედი აქვთ, როგორც ჩვენ, ადამიანებს.

ლიტერატურა:

1. საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 20 ივნისი; დადგენილება # 394/დანართი 4 - ქართული ენის ფლობის დონეების ზოგადი აღწერილობა, თბილისი, 2020
2. **ოძელი, მ.**, - ქართული ენის ფლობის დონეების აღწერილობა. საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროსა და ევროპის საბჭოს ერთობრივექტი. თბილისი, 2016
3. <https://eqe.ge/ka/page/static/665/profesiuli-standartebi>

Nana Shavtvaladze

Evaluating Georgian, as a Foreign Language Writing textbooks for the Georgian Language

Abstract

The interest towards studying Georgian, as a foreign language, has been highly established in our century. This interest was stated much earlier as well, which became a reason of publishing the Georgian Language learning materials. It needs to be indicated, that many foreign people have showed interest in

speaking Georgian language during past two decades. Teaching Georgian as a foreign language is much more different than teaching Georgian as a second language.

Several textbooks have been published past several years. It needs a huge work to create a textbook, especially for the Georgian language. There are many books to study foreign languages, which are tested and result oriented. Nowadays we clearly see that there's no problem to find new materials and attitudes by using internet sources. Having got introduced to other languages' learning materials, many authors desired, with a belief in themselves, to create textbooks for teaching "Georgian, as a Foreign Language". Every author has a different attitude, which leads us to a diversity of choices and competitions. Even if there are many resources, paths of learning, methods and strategies shared among people, should be admitted that the structure of the language and methodological approaches must be considered, otherwise, the result won't be achieved.

In order to declare the level of mastering the language, the authors have been using a book "Description of the levels of Georgian language" published by Marika Odzeli in 2006. It's highly appreciated that the parliament passed a resolution №394 to affirm the terms of Georgian Literature Language. Appendix 4 generally describes the levels of Georgian Language.

This official document is very encouraging; It is a support for the indicators and proofs of the Georgian language evaluation. It gives an opportunity to declare the compliance of the materials, textbooks, results in accordance with the language.

Main goal of the textbooks must be determined; the way of teaching must be represented; the textbooks must follow the logic; every single assessment must be structured; methodological linkage must be provided; a lead from simple to more complex, must be preserved; lexicology must be put in order with the goal.

Georgian language learner has a great choice, one can study with free textbooks uploaded on the Internet, as well as with books printed by different authors. Also, many philologists of Georgian language and literature or non-philologists, teachers of different foreign languages, teach Georgian as a foreign language. It is also very important for them to choose a textbook so that the teaching process is targeted and they do not have to spend time preparing specific materials along the way. The questions is how to choose a curriculum, textbook or how to figure out which book will be useful? It's a difficult process, but crucial for the outcome.

When evaluating a textbook, we should describe the book, we should agree with ourselves, and we should set out the criterias; Focused questions are crucial for evaluation; It is now possible to prove our vision with the evidence.

რეცენზენტი: პროფესორი ო.გუსევა